

Himmeli

3/2024

Ruotsinsuomalainen seurakuntalehti
Sverigefinskt församlingsblad

Joulun
aikaan

–
I juletid

Ainutlaatuinen jouluukuusi

En annorlunda julgran

s. 4–5

Joulutervehdykset ennen ja nyt

Julhälsningar förr och nu
s. 11–13

Ruotsin
kirkko

Ei vain yhtä tapaa

Koko perhe, jopa koko suku, on kokoontunut kolmeksi päiväksi yhteen viettämään joulua. Joulurauha on julistettu Turusta. Pöydät notkuvat itsevalmistettuja jouluherkkuja ja kaikki odottavat niin joululahjoja kuin tulevia joulukirkkojakin. Kodissa on tunnelmallinen ilmapiiri. Jouluevankeliumin sanoma tuo iloa; Jumala on tullut ihmiseksi – yhdeksi meistä. Taivas on lähellä.

Tämä on kuvaus yhdestä monista ihannejouluista, mutta harva kokee sellaisen. Jotkut toivovat saavansa kokea edes hitusen tällaisesta joulusta, toisia sellainen ei kiinnosta lainkaan.

Joulun sanoma Jumalan syntymästä maan päälle on upea kertomus: Jumala rakastaa meitä, haluaa olla lähellämme ja tulee siksi yhdeksi meistä. Johanneksen evankeliumin jakeessa 3:16 sanotaan: ”Jumala osoitti rakkautensa maailmalle antamalla ainoan Poikansa, jottei kukaan häneen uskova tuhoutu vaan saa ikuisen elämän.” (UT2020 mukaan)

”Joulu on rauhaa, iloa, ylistystä ja kiitollisuutta, mutta myös tilaisuus pohtia omaa ja toisten mennyttä ja tulevaa elämää.”

Jae kertoo Jumalan rakkaudesta ja siitä, että hän antoi meille poikansa, sekä läheisyydestä. Se sopii hyvin joulun ihannekuvaan, mutta kuvia on muitakin. Joulua voi viettää muillakin tavoin. Voimme tulkita kristillistä sanomaa uusilla tavoilla. Joulu on rauhaa, iloa, ylistystä ja kiitollisuutta, mutta myös tilaisuus pohtia omaa ja toisten mennyttä ja tulevaa elämää.

Tässä numerossa haluamme tuoda esiin erilaisia tapoja viettää joulua, elää joulua ja tulkita elämäämme joulun sanoman valossa.

Yksi asia on kristillisessä joulussa kuitenkin hyvin tärkeä: rauha. Kun Turun tuomiokirkon läheisyydessä julistetaan joulurauha, sen sanoma toistaa sitä, mitä enkelit sanoivat Jeesuksen syntymästä kertoessaan: ”Kunnia korkeuksien Jumalalle ja rauha maan päällä ihmisille, joita hän rakastaa.” (Luuk. 2:14 UT2020 mukaan)

Iloa ja rauhaa kaikille ihmisille!

Jonatan Edlund

Inte bara ett sätt

Hela familjen, ja till och med hela släkten, är samlad för att fira jul i dagarna tre. Julfriden är proklamerad i Åbo. Den hemlagade maten är uppdukad i mängder och alla väntar på både julklappar och kommande julgudstjänster. I hemmet finns en trevnad och man gläds åt julevangeliets budskap; Gud har blivit människa – en av oss. Himlen är nära.

Det här beskriver en av många idealbilder om jul, men få upplever den. En del önskar att de fick uppleva åtminstone ett korn av detta, andra är inte alls intresserade.

Julens budskap om Guds födelse till jorden är en fantastisk berättelse: Gud älskar oss och vill vara nära oss, därför blir han en av oss. I Johannesevangeliet 3:16 står det: ”Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv.”

”Julen är frid, glädje, lovsång och tacksamhet, men också en tillbakablick och ett framåtskådande på mitt och andras liv.”

Här talas det om att Gud älskar, att han ger oss sin son, och om närhet. Det passar bra med idealbilden, men det finns också andra bilder. Man kan fira jul på olika sätt. Vi kan göra nya tolkningar av det kristna julbudskapet. Julen är frid, glädje, lovsång och tacksamhet, men också en tillbakablick och ett framåtskådande på mitt och andras liv.

I detta nummer vill vi ta upp flera olika sätt att fira jul, att leva jul och att tolka vårt liv i ljuset av julens budskap.

Ett är dock viktigt med den kristna julen: frid. När man i Åbo proklamerar julfrid, så är det en upprepning av änglarnas ord vid Jesus födelse:

”Ära åt Gud i höjden och frid på jorden åt dem han har utvalt.” (Lukas 2:14) Glädje och frid (eller fred) till alla människor.

Jonatan Edlund

Toimitus/Redaktion Himmeli
Ruotsin kirkon ruotsinsuomalainen seurakuntalehti. Svenska kyrkans sverigefinska församlingsblad ges ut av Svenska kyrkan.

Toimituskunta/Redaktionsråd
Jonatan Edlund, Anna Hellström, Eeva-Liisa Kettunen, Kristiina Ruuti, Anna Toivonen

Taitto/Grafisk form
New Normal

Foto omslag
Antti Haavisto, Yle.af & Merethe Liljedahl/Pixabay

Käytämme QR-koodeja

Skannaa QR-koodi puhelimellasi tai tabletillasi. Näin pääset verkkosivulle, joka on liitetty artikkeliin.

Vi använder QR-koder

Skanna QR-koden med din mobil eller surfplatta, så kommer du till den webbsida som är kopplad till artikeln.

Ainutlaatuinen jouluukuusi

Kaskisissa, Suomen pienimmässä kaupungissa, kokoontui ryhmä eri-ikäisiä virkkaamaan. Isoäidin neliöiksi kutsutuista lappusista syntyi jouluukuusi!

Vuokko Kuhalampi kertoo, että ryhmäläiset halusivat valmistaa joulua yhdessä. Yksi heistä, Tiina Kangas, keksi, että neliöistä voisi tehdä joulukuusen. Ryhmä kokoontui vuoroin kodeissa, kahvilassa ja myös Vuokon pienessä taidegalleriassa. Oli myös heitä, jotka virkäsivät itseksensä kotona.

Iloa koko kaupungille

Omat ja toistenkin joutolangat käytettiin virkkaamiseen värejä luovasti yhdistellen.

Virkatessa keskusteltiin ja jaettiin elämän arkea. Vähitellen ryhmäläiset tulivat läheisiksi toisilleen. Hankkeesta ei koitunut suuria kustannuksia. Silti se loi yhteisöllisyyttä. Joulukuusi toi iloa myös koko kaupungille, kun se ennen joulua koottiin kaikkien katseltavaksi. Ylijääneistä isoäidin neliöistä tehtiin päiväpeittoja paikalliseen vanhainkotiin.

Ryhmäläiset jakoivat keskenään joutolankoja ja elämää. Virkande kvinnor delade med sig av gran- och livsberättelser Foto: Tessa Virta

Jokaisen neliö rakentaa kokonaisuutta

Saattaa olla, että virkkaaminen alkaa varovaisesti; omat langat ja värit saattavat tuntua yhteensopimattomilta toisten kanssa. Joku valitsee tummanpuhuvia värejä, kun taas toinen pitää kirkkaan keltaisesta. Valmis joulukuusi kertoo kuitenkin siitä, että kaikilla on annettavaa ja että minunkin neliöni on tärkeä kokonaisuudelle. Olemme riippuvaisia toisistamme.

”Jos ilo on kateissa, niin anna! Anna pois omastasi, anna tavaroita ja rahaa, anna myös aikaasi muille.”

Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa, muistuttaa Matteuksen evankeliumi. Kaikki oleellinen on lahjaa elämässä, mutta kaikkea ei tarvitse pitää itsellään. On aika vapauttavaa, että saa myös antaa pois, ei vain joutolankoja, vaan myös sellaista, minkä luulin olevan tärkeää.

Kerran eräs vanha nainen totesi:

”Jos ilo on kateissa, niin anna! Anna pois omastasi, anna tavaroita ja rahaa, anna myös aikaasi muille.”

Anna Toivonen

En annorlunda julgran

I Kaskö, Finlands minsta stad, träffades en grupp människor i olika åldrar för att virka. Den handarbetsugna gruppen virkade lappar som kallas för mormorsrutor. Och de blev till en julgran!

Virkarna ville förbereda julen tillsammans. En i gruppen kom på att de kunde göra en julgran av rutorna. Gruppen träffades både hemma hos gruppmedlemmar, på ett kafé och på ett litet konstgalleri. Deltagarna använde sina och andras garnrester och kombinerade kreativt olika färger.

Glädje för hela staden

Medan de virkade pratade deltagarna med varandra och delade med sig av sin vardag. Så småningom kom gruppmedlemmarna varandra nära. Projektet medförde inga stora kostnader. Ändå skapade det gemenskap och gav hela staden glädje när granen lagom till jul kläddes för alla att beundra. Av de mormorsrutor som blev över tillverkades sängöverkast till det lokala äldreboendet.

Varje ruta är en del av helheten

Det kan hända att virkandet startar lite försiktigt; man kan känna att ens garn och färger inte passar ihop med andras. Själv föredrar jag mörka färger, medan någon annan tycker om klargult. Men den färdiga julgranen vittnar om att alla har något att ge och att min ruta också är viktig för helheten. Vi är beroende av varandra.

Glädjen i att ge

Ge som gåva vad ni har fått som gåva, påminner Matteusevangeliet. Allt det väsentliga i livet är en gåva, men man behöver inte behålla allt själv.

”Har du tappat glädjen, ge bort något. Ge av det du har, ge bort saker och pengar, ge även av din tid till andra.”

Det är en befriande känsla att också kunna ge bort, inte bara överflödigt garn utan också något man trott varit viktigt. En gång sa en äldre kvinna:

”Har du tappat glädjen, ge bort något. Ge av det du har, ge bort saker och pengar, ge även av din tid till andra.”

Anna Toivonen

Isoäidinneliö

Ohje on [Marttojen verkkosivustolta](#). Sieltä löydät tarkemmat ohjeet.

1. Virkkaa aloitusketju

Tee aloitussilmukka. Virkkaa aloitusketjuksi 6 ketjusilmukkaa. Sulje renkaaksi 1 piilosilmukalla ketjun ensimmäiseen ketjusilmukkaan.

2. Tee ensimmäinen pylväskerros

1 krs: virkkaa 3 ketjusilmukkaa, joka on kerroksen 1. pylväst ja tee renkaaseen vielä 2 pylvästä. Ensimmäinen pylväryhmä on valmis.

3. Ensimmäisellä kerroksella syntyy 4 pylväryhmää

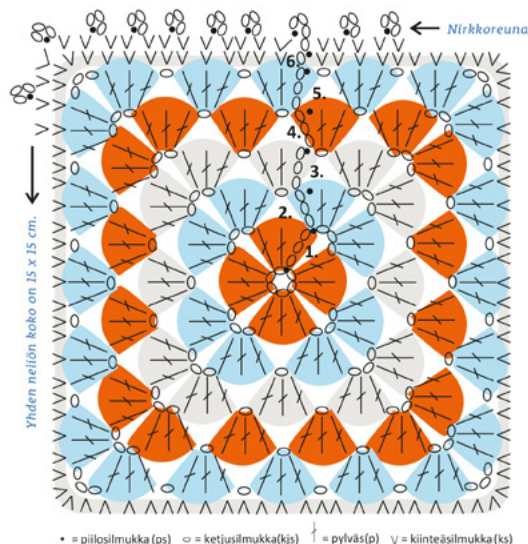
Jatka pylväiden virkkaamista: jokaisen pylväryhmän väliin tulee 3 ketjusilmukkaa. Etene siis näin: *Tee 3 ketjusilmukkaa ja sitten 3 pylvästä*. Toista tähtien väli *-* vielä 2 kertaa, jolloin aloitusketjun ympärillä on syntynyt 4 pylväryhmää. Virkkaa lopuksi 3 ketjusilmukkaa. Katkaise lanka, vaihda väri ja sulje kerros virkkaamalla yksi piilosilmukka kolmanteen ketjusilmukkaan kerroksen alusta.

4. Tee toinen kerros

2. krs: Virkkaa 4 ketjusilmukkaa. Tämän jälkeen virkkaat ensimmäisen kerroksen pylväryhmien väleihin eli neliön kulmiin kaksi pylväryhmää näin: *virkkaa 3 pylvästä + 3 ketjusilmukkaa + 3 pylvästä ja tee väliin 1 ketjusilmukka*, toista *-* vielä 2 kertaa. Tee viimeiseen ketjuun 3 pylvästä + 3 ketjusilmukkaa + 2 pylvästä. Sulje kerros 1 piilosilmukalla kolmanteen ketjusilmukkaan kuten 1. kerroksella ja vaihda samalla väriä.

5. Tee kolmas kerros

3. krs: Virkkaa 3 ketjusilmukkaa, joka on kerroksen 1. pylväst

ja tee heti seuraavaan ketjusilmukan muodostamaan reikään (neliön sivu) 2 pylvästä, 1 ketjusilmukka, *tee kulmaan 3 pylvästä + 3 ketjusilmukkaa + 3 pylvästä, 1 ketjusilmukka, neliön sivun keskireikään 3 pylvästä ja 1 ketjusilmukka*. Toista *-* 2 kertaa. Tee kulmaan vielä 3 pylvästä + 3 ketjusilmukkaa + 3 pylvästä, 1 ketjusilmukka. Sulje kerros 1 piilosilmukalla vaihtaen väriä.

6. Kerrokset 4 ja 5

Virkataan piirroksen mukaan.

7. Virkkaa viimeistelykerros

Viimeistelykerroksella eli kerroksella 6 virkkaat jokaiseen silmukkaan kiinteän silmukan ja kulmiin 4 kiinteää silmukkaa. Ota koukulle molemmat silmukkareunat, jotta reunasta tulee siisti.

Mormorsrutor

Mönsterbeskrivningen och illustrationen är hämtade från [martat.fi](#). Där hittar du bilder och en utförlig beskrivning på finska.

1. Virka startkedjan

Gör en löpögla och virka 6 luftmaskor som en kedja. Slut dem till en ring med en smygmaska i den första luftmaskan.

2. Virka det första stolparvarvet

1:a varvet: virka 3 luftmaskor som blir den första stolpen i varvet och gör 2 stolpar till runt ringen. Den första stolpgruppen är färdig.

3. Första varvet utgörs av 4 stolpgrupper

Fortsätt att virka stolpar: virka 3 luftmaskor mellan varje stolpgrupp. Fortsätt alltså så här: *Gör 3 luftmaskor och sedan 3 stolpar*. Upprepa det som står mellan asteriskerna *-* 2 gånger till. Då har du virkat 4 stolpgrupper runt startkedjan. Virka till slut 3 luftmaskor. Klipp av garnet, byt färg och slut varvet genom att virka en smygmaska i den tredje luftmaskan från början av varvet.

4. Virka andra varvet

2: varvet: Virka 4 luftmaskor. Virka sedan två stolpgrupper

mellan stolpgrupperna i första varvet, det vill säga i hörnen av rutan, så här: *virka 3 stolpar + 3 luftmaskor + 3 stolpar och gör en luftmaska däremellan*, upprepa *-* 2 gånger till. I sista kedjan virkar du 3 stolpar + 3 luftmaskor + 2 stolpar. Slut varvet med en smygmaska i den tredje luftmaskan, precis som i första varvet, och byt färg.

5. Virka tredje varvet

3:e varvet: Virka 3 luftmaskor som blir första stolpen i varvet. Virka sedan i nästa maskögla (sidan av rutan) 2 stolpar, 1 luftmaska, *i hörnet, virka 3 stolpar + 3 luftmaskor + 3 stolpar, 1 luftmaska, i den mellersta öglan på sidan av rutan 3 stolpar och 1 luftmaska*. Upprepa *-* 2 gånger. Virka i hörnet 3 stolpar + 3 luftmaskor + 3 stolpar, 1 luftmaska. Slut varvet med en smygmaska och byt färg.

6. Varv 4 och 5

Virkas enligt ritningen. (Se bild överst på sidan.)

7. Virka det avslutande varvet

I det avslutande varvet, varv 6, virkar du en fastmaska i varje maska och 4 fastmaskor i hörnen. Fånga upp båda kanterna på nålen så att kanten blir fin.

Levitä valoa pimeyteen

Tänä yönä miljoonat ihmiset heräävät sodan ja konfliktin ääniin. Act Ruotsin kirkko tekee rauhantyötä maailman konfliktialueilla. Yhdessä luomme paremman maailman.
Swishaa lahjasi rauhan puolesta numeroon 900 1223.

Leena Machakaire ja Pia-Marit Lahtinen edessä, Marja-Liisa Manninen ja Marjatta Tenkanen takarivissä. Tilkkutupa on heille tärkeä kokoontumispaikka, josta ei voi olla pois. – Pidämme suomen kieleemme virkeänä ja vireänä, Leena muistuttaa. Foto: Kristiina Ruuti/IKON

Sotaveteraanien jälkeläiset kutovat *rauhaa maailmaan*

Jo hyvissä ajoin ennen iltapäivän kello yhtä, pöydällä pyörivät lankakerät ja jo valmiit käsityöt. Myssyjä, laukkuja ja pahvipilleistä tehtyjä himmeleitä. Tukholman Suomalaisen seurakunnan yläsalissa käy iloinen puheensorina.

Tilkkutuvan tämänkertaiset osanottajat Marjatta Tenkanen, Leena Machakaire, Pia-Marit Lahtinen ja Marja-Liisa Manninen toteavat yksimielisesti, ettei "näistä tapaamisista voi olla pois". Myös Marjatta Tenkanen, joka kuvaa itseään tilkkutuvan "freelanseriksi", koska viettää paljon aikaa Suomessa, arvostaa tämän piirin toimintaa.

– On kiva jutella ja kuulla seurakunnan kuulumisia, hän sanoo.

– Jaamme täällä luovuutta, yhteiseloja. Keskustelemme ja vaihdamme keskenämme tietoja ja taitoja. Pidämme suomen kieleämme virkeänä ja vireänä, Leena kuvaa.

– Niin ja jos on vain kerrankin pois, niin heti on jäänyt jostakin paitsi, Pia-Marit lisää.

”Jaamme täällä luovuutta, yhteiseloä.”

Karjalanpiirakat myyntimenestys

Tukholman suomalaisen seurakunnan tilkkutupa järjestää myyjäiset kaksi kertaa vuodessa: joulun alla ja seurakunnan kevätjuhliissa. Käsitöiden lisäksi ryhmäläiset myös leipovat myyjäisiin. Myydyin artikkeli on karjalanpiirakka.

– Myimme kerran 150 piirakkaa vartissa! Leena nauraa.

Mutta myös muilla leivonnaisilla on hyvä menekki.

– Kaikki mitä myydään, menee hyvään tarkoitukseen, mutta autettavia on paljon, Marja-Liisa muistuttaa.

Tänä vuonna myyjäiset pidetään 7. joulukuuta ja myyntituotolla tuetaan Act Ruotsin kirkon joulukeräystä. Sen teemana on rauha ja viesti kuuluu: ”Valoa pimeyteen”. Tilkkutupalaiset ovat sotaveteraanien jälkeläisiä ja kasvataneet sotamuistojen varjossa.

”Myimme kerran 150 piirakkaa vartissa!”

Sota-ajan tietotaito

Äideiltä ja isoäideiltä on perimätieto kulkenut myös sota-ajan käsitöistä. Lakanoista tehtiin lumipukuja ja villalangasta kudottiin kiväärikintaita, jossa oli paikka peukalolle ja etusormelle. Pula-aikana otettiin käyttöön se mitä oli: aikuisten vaatteiden ehjistä paloista tehtiin

Ompeluseura

Ompeluseurojen panos on Act Ruotsin kirkon keräystoiminnassa merkittävä. Vuonna 2022 ne keräsivät myyjäisillä ja huutokaupoilla miltei 7 miljoonaa kruunua.

lasten vaatteita, kodeissa viljeltiin pellavaa ja kasvatettiin lampaita.

– Kun kysyin 80-vuotiaalta äidiltäni, mitä hän ei haluaisi elää uudelleen, hän vastasi: ”Sota-aikaa.” Kaiken muun hän on kyennyt käsittelemään, Leena kertoo. Itse hän muistaa elämän kylmän sodan varjossa ja sen, kun Berliinin muuri murtui. Kun levoton aika jäi taakse.

Toivo jää

Haastattelupäivän aamu-uutisten otsikot ja kuvat ovat kertoneet ohjushyökkäyksestä Israeliin ja Lähi-idän tilanteen kärjistymisestä entisestään.

– Nyt tuntuu siltä, kuin sota olisi kaiken aikaa läsnä eikä uutisia jaksakaan enää katsoa, sitä turtuu, Pia-Marit huokaa.

Kreikkalainen mytologia kertoo Pandoran rasiasta. Se on Marjatan mielestä sopiva kielikuva kuvaamaan aikaa, jossa elämme. Rasia avattiin kiellosta huolimatta ja sieltä levisivät maailmaan kulkutaudit, sodat ja katastrofit.

– Kun rasia oli tyhjentynyt, sen pohjalle jäi vain toivo, Marjatta päättää.

Kristiina Ruuti

Tilkkutuvan tuotteita myydään kevään ja joulun myyjäisissä. Handarbeten säljs på församlingens julmarknad och i samband med vårfesten.
Foto: Kristiina Ruuti/IKON

Ättlingar till krigsveteraner stickar *fred till världen*

I god tid innan klockan ett på eftermiddagen står garnnystanen och de färdiga handarbetena redo på bordet. Mössor, väskor och mobiler som tillverkats av papperssugrör. Övre salen i Stockholms Finska församling fylls av glatt sorl.

Dagens deltagare i Lappstugan, Marjatta, Leena, Pia-Marit och Marja-Liisa, är eniga om att "man inte kan utebli från de här träffarna". Även Marjatta, som beskriver sig själv som en frilansare på Lappstugan för att hon tillbringar mycket tid i Finland, uppskattar cirkelns verksamhet.

"Vi delar kreativitet och gemenskap här."

- Det är trevlig att prata och få höra vad som händer i församlingen, säger hon.
- Vi delar kreativitet och gemenskap här. Vi pratar och utbyter kunskaper och färdigheter. Vi håller vår finska levande och vital, lyfter Leena Machakaire.
- Ja, och om man uteblir någon gång, går man genast miste om något, tillägger Pia-Marit.

Karelska piroger en försäljningssuccé

Lappstugan i Finska församlingen i Stockholm anordnar basar två gånger om året: innan jul och i samband med församlingens vårfest. Utöver handarbeten säljer gruppmedlemmarna även sina bakelser. Den mest sålda produkten är karelska piroger.

- En gång sålde vi 150 piroger på en kvart! säger Leena och skrattar. Men även andra bakelser är efterfrågade.
- Alla försäljningsintäkter går till ett gott ändamål, men det finns många som behöver hjälp, påpekar Marja-Liisa.

"En gång sålde vi 150 piroger på en kvart!"

I år anordnas basaren den 7 december, och försäljningsintäkterna går till Act Svenska kyrkans julinsamling. Insamlingens tema är fred och budskapet är "Ljus i mörkret". Deltagarna i Lappstugan är ättlingar till krigsveteraner och har vuxit upp i skuggan av krigsminnen.

Krigstidens know-how

Traditionen av krigstida handarbeten har också förts vidare från mödrar och mor- och farmödrar. Av lakan sydde man snödräkter och av ullgarn stickade man gevärsvantar som hade plats för tumme och pekfinger. I kristider tog man

till det som fanns: man sydde kläder till barn av de hela bitarna från vuxnas trasiga kläder. Man odlade lin och höll får hemma.

– När jag frågade min 80-åriga mamma vad hon inte skulle vilja leva om svarade hon: "krigstiden". Allt annat har hon kunnat bearbeta, berättar Leena.

Själv minns hon livet i skuggan av det kalla kriget och när Berlinmuren föll. När den oroliga tiden var över.

Hoppet finns kvar

På intervjudagen har morgonnyheterna rapporterat om ett robotangrepp mot Israel och om att konflikten i Mellanöstern trappats upp ytterligare.

– Nu känns det som om kriget är närvarande hela tiden, och man orkar inte titta på nyheterna längre, man blir avtrubbad, suckar Pia-Marit.

Den grekiska mytologin berättar om Pandoras ask. Det tycker Marjatta är en bra metafor för att beskriva den tid vi lever i. Asken öppnades trots förbud, och sjukdomar, krig och katastrofer spred sig ut i världen.

– När asken var tom var det bara hoppet som fanns kvar på botten, avslutar Marjatta.

Kristiina Ruuti

Foto: Kristiina Ruuti/IKON

Syörening

Syöreningar har en betydande roll i Act Svenska kyrkans insamling. Under 2022 samlade de in nästan 7 miljoner kronor på auktioner och marknader.

Syörening Tilkkutupa är en viktig samlingsplats för Leena Machakaire, Marja-Liisa Manninen, Pia-Marit Lahtinen, och Marjatta Tenkanen.

– Våra möten vitaliserar och håller vårt finska språk levande, säger Leena.

Seimenlasta tai tonttuja ei näkynyt ensimmäisissä joulukorteissa. Varken tomtar eller barn i krubban fanns på de första julkorten.
Foto: Merethe Liljedahl/Pixabay

Joulukortti tai tekstiviesti – tärkeintä on muistaminen

Alussa oli hyvän joulun toivotus. Sitten tulivat postimerkit ja joulukortit. Nyt kun viestitään älylaitteilla, paperinen joulutervehdys säväyttää taas.

Ensimmäinen kaupallinen joulukortti julkaistiin Englannissa 1843 taiteilija John Calcott Horsleyn suunnittelemana. Sata vuotta sitten Ruotsissa ja Suomessa joulukorttien suosio kasvoi. Niitä maalasivat painettaviksi ruotsalainen Jenny Nyström ja suomalainen Martta Wendelin.

Hyvä joulu ja Uusi vuosi yhdistyvät
Joulukorttien lähettäminen yleistyi myös muualla Euroopassa, jossa oli jo totuttu lähettämään uudenvuoden tervehdyksiä. Pian hyvän joulun ja

onnellisen uudenvuoden toivotukset yhdistyivätkin samaan korttiin.

Jouluperinteistä kirjan kirjoittanut folkloristi FT Merja Leppälahti Turun yliopistosta kertoo, ettei ensimmäisten vuosien korteissa ollut tonttuja eikä seimen lastakaan. Aiheet vaihtelivat kauniista kesämaisemista kukkiin ja perheidylliin.

– Sitten vuosisadan vaihteessa tulivat Jenny Nyströmin tonttukortit. Suomalaisten joulukorttien klassikot ovat taiteilija Martta Wendelinin käsialaa, Leppälahti kertoo.

Merja Leppälahti. Turun yliopiston tutkija. Forskare vid Åbo universitet. Foto: Privat

Kymmeniä miljoonia joulukortteja
Wendelin suunnitteli peräti 650 joulukorttia ja 30 joulupostimerkkiä 1930-luvulta lähtien. Kun valokuvat valtasivat alaa ja painotekniikka kehittyi, joulukortteja alettiin painaa joka makuun. 1980-luvulla yleistyivät omista perhekuvista teetetyt

joulutervehdykset. Tonttulakkiset lastenlapset ilahduttivat kauempainakin asuvia isovanhempia ja muita sukulaisia.

Joulutervehdyksiä lähetettiin Ruotsissa 1990-luvun puolivälissä ennätyskelliset 62 miljoonaa kappaletta. Suomesta niitä lähti yli 50 miljoonaa. Selvää on, että Ruotsin ja Suomen välillä jouluposti kulkee yhä vilkkaana. Sukulaisia ja ystäviä muistetaan erityisesti jouluna.

Vähitellen joulukorttien määrä alkoi hiipua digitaalisten tervehdysten vuoksi, mutta Suomen Postin tilastojen mukaan niitä lähetettiin yhä vuonna 2022 runsaat 14 miljoonaa joulukorttia vastaanottajaa ilahduttamaan. Ruotsissa joulukortteja lähtee noin 40 miljoonaa.

Perinteet muuttuvat

Perinteitä tutkinut folkloristi Merja Leppälahti toteaa, ettei joulukorttien ja paperipostin väheneminen ole tavatonta. asiat ja tavat ovat aina muuttuneet. Vaikka hän itse on jouluihminen ja ylläpitää perinteitä, ei niihin pidä juuttua.

– Ykkösasia on muistaminen. Kun saan tervehdyksen, joka on osoitettu henkilökohtaisesti minulle, se tuntuu aina ihanalta tulipa se missä muodossa tahansa, Leppälahti sanoo.

Kaj Aalto

Foto: Suomen Posti-museo

Millaisia joulutervehdyksiä lähetät? Miten perinne on muuttunut?

Kaarina Launo, Aneby

Lähetän joulukortteja joka vuosi. Olen paperisten korttien ystävä ja olen myös tehnyt niitä itse. Mieluummin käytän niitä joulukortteja, joihin liittyy hyväntekeväisyys. Lähetän kortteja Suomeen pitkäaikaisille ystäville.

Toki korttien määrä on vähentynyt, koska monet tutut ovat poistuneet keskuudestamme. Sitten on mobiilit, joilla voi lähettää myös kuvia.

Kirjepostin saaminen ilahduttaa valtavasti, siitä tulee ihan sellainen lapsellinen ilo.

Jari Ristiniemi, Uppsala

Lähetän joulukortteja, koska tykkään lähettää niitä. Ennen lähti enemmän, nyt lähimmille sukulaisille ja ystäville. Joulukortit olivat aikaisemmin oleellinen osa elämänrytmiä, oli joulun odotus ja sitten pääsiäinen.

Digiaikana haluan edelleen lähettää joulukortteja, koska haluan säilyttää sen vanhan tunteen. Pelkkien digikuvien lähettäminen tuntuu kurjalta. Joulutervehdysperinteissä on tapahtunut valtava muutos, mikä heijastelee yhteiskunnan muuttumista.

Tärkeintä minulle on, että muistetaan ihmisiä jouluna. Jouluaattona meiltä myös soitetaan sukulaisille.

Sari Sarhamo, Borås

Onhan se muuttunut, kun aina ennen lähetettiin joulukortteja. Nykyään enimmäkseen sosiaalisen median kautta viestitellään. Nyt kuitenkin ostin seniorimessuilta kymmenen joulukorttia, joten terveiset lähtevät Boråsista.

Varmaan jouluna soitan myös sukulaisille Suomeen ja voin lähettää myös viestejä Messengerissä sekä sähköpostejakin ja ehkä joulukirjeenkin kirjoitan.

Foto: Kaj Aalto

Än skickas julkorten

Förr hälsade man god jul när man sågs, sedan kom frimärket och julkortet. Nu när julhälsningarna kommer i mobilen hajar man till när ett "äkta" julkort kommer med posten.

För hundra år sedan ökade julkortens popularitet i både Sverige och Finland. Till succén bidrog konstnärerna Jenny Nyström och finska Martta Wendelin, som målade tomtar och andra julmotiv. Det första kommersiella julkortet trycktes i England redan 1843 och var formgivet av konstnären John Calcott Horsley.

I hela Europa spred sig julkorten raskt då man redan hade för vana att skicka nyårskort. Så småningom slogs julhälsningar och nyårshälsningar ihop i nya julkort.

Motiven har varierat

Folkloristen Merja Leppälahti från Åbo universitet har skrivit en bok om jultraditioner. Hon berättar att det varken fanns tomtar eller barn i krubban på de första julkorten. Det var blomstermotiv och somriga bilder samt familjeidyller som användes.

– Sedan kom Jenny Nyströms tomtkort runt sekelskiftet 1900. De klassiska finska julkorten är handmålade av Martta Wendelin, säger Merja Leppälahti. Wendelin gjorde hela 650 olika julkort samt 30 julmärken med start på 1930-talet.

När sedan fotografierna blev vanliga och trycktekniken med

färgskort utvecklades, gjordes julkort i alla stilar och smaker. På 1980-talet skickades ofta julkort med familjebilder. Barn och familjen i tomteluvor gladda mor- och farföräldrar samt andra släktingar som ofta bodde lång borta.

”De klassiska finska julkorten är handmålade av Martta Wendelin.”

Julkorten lever än

Julhälsningar i olika former blev jättesuccé för posten i Sverige som i mitten av 1990-talet förmedlade rekordmånga kort, hela 62 miljoner. I och från Finland skickades det över 50 miljoner kort som mest. Givetvis är det just mellan Sverige och Finland som julposttrafiken fortfarande är livlig. Släkt och vänner på båda sidor vill man komma ihåg just vid jul.

När digitaliseringen tog fart minskade julkortens betydelse. Dock skickades över 14 miljoner julkort av den finska Posten år 2022. I Sverige ligger siffran på cirka 40 miljoner.

Viktigt oavsett kanal

Folkloristen Merja Leppälahti som hela sitt yrkesliv forskat i traditioner och kulturer säger att det inte är något konstigt att det blir färre och färre julkort för varje år. Vanor och traditioner har alltid ändrats. Även om hon själv är en julmänniska och vill bevara traditioner, ska man inte fastna där, tycker hon.

– Det viktigaste är att komma ihåg andra. När jag får en unik hälsning som är skickad till mig personligen känns det alltid härligt oavsett form eller medium, säger Leppälahti.

Kaj Aalto

Vilken sorts julhälsningar skickar du? Hur har det ändrats?

Kaarina Launo, Aneby

Jag skickar julkort varje år. Jag älskar papperskort och har även pysslat julkort själv. Helst använder jag kort som bidrar till välgörenhet. Mina kort skickar jag i första hand till trogna vänner i Finland.

Visst har det minskat eftersom många i slakten och vänskretsen är borta. Och så har vi mobilen som vi kan skicka bilder med.

Att ta emot riktig julpost gläder mig mycket, jag fylls av barnslig glädje.

Jari Ristiniemi, Uppsala

Jag tycker om att skicka julkort. Tidigare blev det många fler, nu skickar jag till närmaste släkt och vänner. Julkort var tidigare en väsentlig del av livsrytmen, väntan på julen och sedan påsken.

I dessa digitala tider skickar jag alltjämt julkort för att bevara den gamla känslan. Det är tråkigt att bara skicka digitala bilder. Det har skett en enorm förändring när det gäller julhälsningar, vilket speglar samhällets förändring.

Det viktigaste för mig är att uppmärksamma människor vid jul. På julafton ringer vi också till släktingar.

Sari Sarhamo, Borås

Visst har det ändrats mot förr när man alltid skickade julkort. Nu går det mest via sociala medier. Dock köpte jag tio julkort från seniormässan, vilket betyder hälsningar från Borås.

Säkerligen kommer jag i jul att ringa till släktingar i Finland. Det blir också meddelanden via messenger, e-post och kanske något julbrev också.

Oletko jäsen?

Ruotsin kirkko tavoittaa melkein jokaisen jossakin elämänvaiheessa. Elämän huippuhetkissä ja syvissä aallonpohjissa – sekä kaikessa siltä väliltä. Kirkko välittää ihmisille toivoa, uskoa ja voimaa. Jäsenyytesi tekee sen mahdolliseksi! Kiitos että olet mukana!

”Kun mieheni kuoli, niin selvisi että hän ei kuulunutkaan Ruotsin kirkkoon. Se oli meille yllätys, koska olimme kuuluneet kirkkoon Suomessa. Emme olleet ymmärtäneet liittyä kirkon jäseneksi täällä. Liityin itse jäseneksi heti hautajaisten jälkeen, sillä haluan, että kun itse kuolen, niin minut haudataan kirkollisin menoin ja että hautajaiset tulevat lapsilleni mahdollisimman edulliseksi.”

Löydä seurakuntasi verkosta:
svenskakyrkan.se/sokforsamling

Är du medlem?

Många som flyttade till Sverige under tidigare decennier utgick ifrån att de blev medlemmar i Svenska kyrkan automatiskt när de folkbokförde sig. Svenska kyrkan var tidigare huvudman för folkbokföringen.

Präster möter av och till anhöriga som önskar en kyrklig begravning för den avlidne. Då kan det visa sig att personen inte var medlem i kyrkan. Du kan lätt kontrollera medlemskapet via din församling.

Du hittar kontaktuppgifter på: svenskakyrkan.se/sokforsamling

Foto: Anna Toivonen

Porkkanalaatikko

1,5 dl riisiryynjä
1 rkl fariinisokeria
1/2 l vettä
2 munaa
1/2 l maitoa
Korppujauhoa
1/2 kg porkkanoita
Margariinia tai voita
1/2 rkl suolaa

Huuhdotut riisiryynit keitetään ensin vedessä, sitten lisätään maito, seos keitetään puuroksi ja jäähdytetään.

Huuhdotut, raastetut porkkanat, mausteet ja vatkatut munat sekoitetaan puuroon. Seos kaadetaan

voideltuun vuokaan, korppujauhoa ripotellaan pinnalle, ja margariinia tai voita pannaan pieninä nokareina päälle.

Laatikko paistetaan uunissa 200 astetta noin 40 minuuttia ja paistos on saanut kullanruskean värin.

”Tämä on minun jouluresepti, mitä ilman en voi olla!”

Maria Lundin, Hammarön seurakunnan kirkkoväärti, Kyrkvård i Hammarö församling

Morotslåda

1,5 dl risgryn
1 tsk farinsocker
1/2 l vatten
2 ägg
1/2 l mjölk
Ströbröd
1/2 kg morötter
Margarin eller smör
1/2 tsk salt

Skölj risgrynen och koka dem i vatten. Tillsätt mjölk och koka till gröt. Låt svalna.

Skölj och riv morötterna. Rör ner dem i gröten tillsammans med kryddor och de vispade äggen. Häll

ut allt i en smord ugnsfast form. Toppa med ströbröd och smör eller margarin i små klickar.

Grädda i 200 grader i 40 minuter, eller tills morotslådan får en gyllenbrun yta.

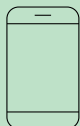
”Här är mitt julrecept som jag inte kan vara utan!”

Maria Lundin

Palveleva puhelin

Oletko ahdistunut, yksinäinen tai niin toivoton, että harkitset itsemurhaa? Ota silloin yhteyttä [Palvelevaan puhelimeen](#). Palvelevan puhelimen koulutettu päivystäjä kuuntelee, ja kaikki sanottu jää vain teidän välillenne.

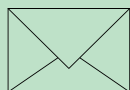
Voit soittaa, lähettää nettikirjeen tai chattailla. Puhuminen auttaa!

Soita Palvelevaan puhelimeen
Palveleva puhelin päivystää numerossa 020-26 25 00 joka ilta klo 21-23.

Palvelevan puhelimen chatti
Voit chattailla päivystäjän kanssa torstaisin ja sunnuntaisin klo 18-20.

Palvelevan puhelimen nettikirje
Voit kirjoittaa nettikirjeen kertomatta kuka olet.

Sverigefinska telefonjouren – Papu

Brottas du med ångest, ensamhet eller självmordstankar och behöver någon att prata med? [Sverigefinska telefonjourens](#) medarbetare lyssnar, och det som sägs stannar mellan er.

Du kan ringa, skicka ett digitalt brev eller chatta. Att prata hjälper!

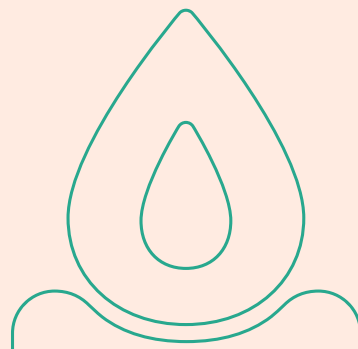
Hyvää joulua! God jul!

Toivottaa Himmelin toimitus
Önskar Himmelis redaktion

Foto: Gustaf Helsing/IKON

Jourhavande präst via 112

Skriv eller chatta med Jourhavande präst på Svenska Kyrkans webbplats svenskakyrkan.se/jourhavandeprast

Rukousnetti

Kirjoita rukous omin sanoin Ruotsin kirkon rukousnettiin osoitteessa be.svenskakyrkan.se. Rukouksen voi kirjoittaa suomeksi. Sivuilla voit myös syyttää virtuaalisen kynttilän, johon voit liittää muistosanoja ja rukouksen. Kynttilän ja rukouksen voit lähettää haluamaasi kirkkoon.

Bönwebben

På be.svenskakyrkan.se kan du skriva din egen bön. Där kan du också tända ett virtuellt ljus och skriva minnesord till den eller dom du tänker på. Ljuset kan du skicka till valfri kyrka.

Joulu tulee *kaikille*

Joulua voi valmistella eri tavoin ja yhdessä tekemisen iloa voi löytyä monella tapaa. Joulu ei kuitenkaan tule vain niille, jotka sitä eri tavoin valmistavat. Joulu tulee kaikille.

Ehkä jonkun elämässä on juuri nyt sairautta ja surua, tai vaikeita ihmissuhteita, jotka masentavat mieltä. Värit ovat silloin tummia. Joku toinen on töissä jouluna eikä edes ehdi ajatella, että nyt on jokin erityinen päivä. Kolmas nukuttaa kuopustaan ja miettii, josko jaksaisi vielä ripustaa pyykki narulle.

Meillä on sama taivas ja evankeliumi kuuluu kaikille: "Teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja."

Missä kohdassa elämää olemmekin, niin vierellämmme on joku, joka haluaa meille hyvää.

Paimenet saivat kuulla enkelten sanoman kesken työpäivän ja lupauksen: "Te löydätte lapsen, joka makaa kapaloituna seimessä". He lähtivät hämmentyneinä liikkeelle, ja aivan läheltä löytyi seimi ja seimen lapsi.

Joulua voi viettää monin tavoin. Yksi tapa on syyttää kynttilä ja hyräillä lapsuuden jouluvirttä. Seimen äärelle mahtuu monenlaisia elämää. Siellä lepää myös lampaita ja härkiä.

Niin, meitä rakastetaan ja kuudessa loistavat monenlaiset värit ja valot.

Anna Toivonen

Julen kommer *till alla*

Man kan förbereda sig inför julen på olika sätt, och man kan hitta glädje i att göra saker tillsammans på många sätt. Men julen kommer inte bara till dem som förbereder sig – julen kommer till alla.

Kanske präglas någons liv just nu av sjukdom och sorg, eller svåra relationer som håller humöret nere. Då uppfattar man mörka färger.

Någon jobbar i jul och hinner inte ens tänka på att det kanske är en speciell dag. En annan nattar sin minsting och undrar om hen orkar hänga tvätten efter det.

Vi har samma himmel, och evangeliet tillhör alla: "I dag har en frälsare fötts åt er." Var vi än befinner oss i livet har vi någon vid vår sida som vill oss väl.

Herdarna fick höra änglarnas budskap mitt under sin arbetsdag, och löftet: "Ni skall finna ett nyfött barn som är lindat och ligger i en krubba." De blev förbryllade och skyndade i väg, och alldeles i närheten hittade de krubban och barnet som låg i den.

Man kan fira jul på många sätt, och ett sätt är att tända ett ljus och nynna på en julpsalm från barndomen. Vid krubban finns plats för många olika sorters varelser. Där vilar även får och oxar.

Ja, vi är älskade. Granen glittrar i många olika färger och ljus.

Anna Toivonen